

INFORMATION & KOMMUNIKATION

Information & kommunikation 1-2

Digital kompetens

Innehåll

	Sida
Inledning	5
1. Informationssamhället	9
2. Information och teknik	45
3. Sociala medier	69
4. Datalagring och datasäkerhet	93
5. Informationssökning och källkritik	109
6. Lagar och andra bestämmelser	121
7. Programhantering	137

Massmedier från då till nu

Massmedier är sådant som sprider information till många människor.

Några vanliga massmedier är tidningar, tv, radio och nyhetssidor på internet.

Genom massmedia kan vi få nyheter om vad som händer i Sverige och världen. Vi kan följa diskussioner om olika frågor.

Förr fanns färre massmedier. Det betydde att de flesta fick sina nyheter från samma källor.

Idag går det att få information från olika ställen på internet. Det blir viktigare att själv kunna avgöra om källan är pålitlig.

Det finns flera slags massmedier.

Tidningar

Ett av de första massmedierna var tidningarna. I Sverige kom de redan på 1600-talet. Men då var det inte många som läste dem.

På 1900-talet blev tidningar allt vanligare. Människor ville läsa om vad som hände hemma och ute i världen.

När internet kom började vi kunna läsa nyheter på datorn också. Idag kan du både se, höra och läsa nyheter på din mobil.

Så här såg Norrköpings tidning ut år 1840.

Vad kan göras mot nätmobbning?

Alla som använder sig av sociala medier måste tänka på att uppföra sig.

Vi måste vara trevliga mot varandra.

Det är inte roligt att vara den som blir påhoppad.

Tänk på det!

i

Om du blir utsatt ska du:

- spara bevis, t.ex. sms, bilder, kommentarer
- ta en skärmdump som bevis
- prata med någon som kan hjälpa dig, till exempel dina föräldrar, lärare eller en kurator

Det är alltid bra att få stöd av en vuxen. Ibland kan det behövas en polisanmälan.

På säkra sidor finns det formulär där du kan anmäla kränkningar. Det betyder att du anmäler på den webbplats där du blivit kränkt.

Du kan få mer information om vad du kan göra på datainspektionens webbplats.

Nätmobbing är inte okej.

Intrång

Intrång är när andra kommer åt dina sidor på webben. Det är både obehagligt och kränkande.

Det finns flera lagar mot att göra intrång på webb-konton. De läser du mer om i kapitlet om lagar.

Kapade konton

Att få ditt konto på sociala medier kapat betyder att någon annan lyckats logga in på ditt konto. En person som kapar ett konto byter oftast inloggningsuppgifter. Då kan ägaren till kontot inte logga in igen.

Kaparen kan skriva saker som ser ut att komma ifrån dig eller använda ditt konto för att sprida saker.

Det finns några saker du kan göra för att skydda dig:

- se till att den adress du är inloggad på börjar på https och inte http
- undvik att vara på öppna trådlösa nätverk
- använd olika lösenord till olika sidor
- lämna inte en dator eller telefon obevakad när du är inloggad någonstans

En kapare som har bytt inloggningsuppgifterna på en dator.

Frågor

1. Ge exempel på hur du kan spara dokument på datorn.

2. Vad brukar det kallas när någon försöker ta sig in i någon annans dator eller e-post?

3. Vad är ett virus?

4. Vad är en mask?

5. Vad är en brandvägg?

6. Ge exempel på sätt att skydda din mobil.

7. Ge exempel på sätt att skydda din dator.

Praktiska uppgifter

1. Hur gör man med kopieringen på din skola?

Intervjua några lärare och fråga administrationen.
Redovisa för din grupp och lärare.

2. Besök din skolas administratörer och fråga dem om hur de hanterar GDPR.

3. Gör en ordlista.

Det ingår många svåra ord i listan med pressetiska regler på sidan 132.

Välj minst fem ord ur listan.

Ta reda på vad de betyder och skriv en egen ordlista.

4. Gör en lista med tips på sekretess när det gäller telefon och data.

Fråga dina vänner och vuxna nära dig hur de gör.

Vad har du lärt dig?

Hur tycker du att ditt eget arbete har fungerat?

Vad har varit lätt och vad har varit svårt?